

Kulttuuri

Konserttiarvio: Napakymppi Talviharmonikassa – Permafrost on suvereeni taidonnäyte, jossa Sonja Vertainen loisti solistina

Sonja Vertainen soitti solistina Cecilia Damströmin Permafrost-harmonikkakonsertossa. Keski-Pohjanmaan Kamariorkesteria johti kapellimestari Jan Söderblom. Kuva: Tomi Hirvinen

Kokkolan Talviharmonikan ja Keski-Pohjanmaan Kamariorkesterin Cecilia Damströmiltä tilaama teos on säveltäjältä suvereeni taidonnäyte.

Anni Saari

Keskipohjanmaa

Ti 20.2.2024 klo 12:10 | Päivitetty: Ti 20.2.2024 klo 15:34

0

Kokkolan Talviharmonikka: Kolmelta aikakaudelta. Keski-Pohjanmaan Kamariorkesteri, joht. Jan Söderblom; sol. Sonja Vertainen, harmonikka. J.S.Bach, Cecilia Damström, Reinhold Glière. Konservatorion konserttisali 16.2.2024.

Cecilia Damströmin sävellykset lähtevät usein liikkeelle yhteiskunnallisesta aiheesta. Hän on säveltänyt esimerkiksi parantumattomasta sairaudesta, napajäätiköiden sulamisesta ja vaatteiden kierrätyksestä. Damström tyypillisesti kirjoittaa aiheesta teoksen kuvaukseen, joten hän ei halua piilottaa lähtökohtaansa.

Tällaista ns. ohjelmamusiikkia kritisoidaan joskus siitä, että se ohjaa liikaa kuulijan tulkintaa. Minusta ohjelmallisuus on kuitenkin kuin kädenojennus kuulijalle. Tiedän, mikä lähtökohta on, ja voin kokeilla, kuulenko otsikon mukaisia asioita. Kukaanhan ei siihen pakota: mieleen voi tulla vaikka berliiniläinen katunäkymä tai Alkon aukioloaika, jos niikseen tulee.

MAINOS - juttu jatkuu mainoksen jälkeen

MAINOS - mainos päättyy

Permafrost-harmonikkakonserton osat on nimetty ikiroudan sulamismuotojen mukaan. Niitä ovat maanvyöryt, termokarstijärvet ja metaanikraatterit.

Ensimmäisessä osassa maa ja jää kohtaavat matalien jousien ja kimmeltävän kirkkaan harmonikkasoundin kautta. Muutos on hidasta mutta kun maanvyöry käynnistyy, se kiihtyy ja kiihtyy. Laskevat melodialinjat laittavat solistin sorminäppäryyden koetukselle, mutta **Sonja Vertainen** soitti ne taitavasti. Loppulaskussa solistilla ja orkesterilla on hieno, mehevä yhteisointi.

Sonja Vertainen.

Damström osaa muutenkin käsitellä orkesteria ja sen sointimahdollisuuksia taitavasti. Välillä hän upottaa harmonikan jousisointiin niin, että joutui oikein keskittymään siihen, mistä ääni tulee. Toki harmonikalle oli teoksessa myös selviä soolo-osia.

Toisessa osassa Damström näyttää, miten huippusäveltäjä käyttää laajennettuja soittotapoja: jousen puupuolen näpsähdys kielelle tuottaa mielikuvan tipan putoamisesta tai kuplan puhkeamisesta. Kapellimestari **Jan Söderblom** piti rytmisesti vaikean osan loistavasti käsissään.

Harmonikalla on seesteisessä toisessa osassa itkettävän kauniita, yksinkertaisia melodioita, joita voisi kuunnella loputtomiin. Vertainen soitti ne ihanalla soundilla.

Kolmannessa osassa tunnelma on heti uhkaava: musiikin kasvavassa intensiteetissä pystyy aistimaan metaanin purkautumisen vaaran. Mainittakoon, että Damström on hyödyntänyt sävelissä metaanin kemiallista kaavaa CH₄. Jousien kiihkeät glissandot kuvaavat niitä valtavia voimia, joita maankuoren sisällä on.

Solistin piti nopeutuvissa, nousevissa kuvioissa pitää palkeet tarkassa rytmissä, ja näin tapahtui.

Ja minkä lopun Damström tarjoilikaan! Ei metaanikraatterin purkautumista, lopullista tuhoa, vaan harmonikan yksinäinen nousu. Kerta kaikkiaan upea ratkaisu. Permafrost näyttää faktat ja kysyy, miten haluamme teoksen, tilanteen maailmassa päättyvän.

Permafrost on todella tyylikäs, varmaotteinen teos, jossa ei ole mitään ylimääräistä. Se on helposti lähestyttävä eli sitä yksinkertaisesti kuuntelee mielellään. Ihmettelen, jos teosta ei tulla esittämään tulevina vuosina paljon. Kokkolan Talviharmonikalta ja Keski-Pohjanmaan Kamariorkesterilta tilaus on napakymppi.

Pelkäsin etukäteen, että videoprojisointi häiritsisi musiikkiin keskittymistä, mutta näin ei käynyt. Päinvastoin, tuntui, että Irene Suosalon visuaalinen maailma oli tärkeä osa teosta. Videoteoksen abstraktiuden ansiosta teos tuntui olevan kiinni tässä ajassa aivan eri tavalla kuin jos siinä olisi ollut vaikka ylhäältä kuvattuja luontomaisemia.

Yle radioi konsertin, ja se on kuunneltavissa Yle Arenassa 17.3. saakka.

Konsertin alkuun soitettiin J.S.Bachin *Orkesterisarja nro 3* ja loppuun Reinhold Gliéren *Jousioktetto*. Ehkä jollekin aukeni, miten teokset liittyivät toisiinsa, minulle ei. Tuntui lähinnä siltä, että alkuun on otettu jotain vanhaa ja varmaa ja loppuun jotain ukrainalaista.

Soitetuissa teoksissa ei sinänsä ollut mitään vikaa. Bach soitettiin kauniina hovimusiikkina, mutta konsertissa paikalla olevalle yleisölle se, että liidaaja Söderblom soitti suuren osan teoksesta selin yleisöön, ei ollut mukava kokemus. Ehkä tämä tehtiin radioinnin vuoksi. Söderblom liidasi edestä, keskeltä orkesteria, jolloin soittajat eivät todennäköisesti näe hänen johtoaan jos hän on kasvot yleisöön päin. Solistina Söderblomin soitto on toki ihanaa, vapaasti virtaavaa, ja Keski-Pohjanmaan Kamariorkesterille barokkisoitto on yksi ehdottomista vahvuuksista.

Söderblom oli tehnyt varta vasten tätä konserttia varten jousiorkesterille sovituksen, tai ”sovelluksen”, kuten hän itse sitä kuvasi, Reinhold Gliéren (1875-1956) jousioktetosta. Teosta ei tunneta kovin hyvin, mutta ainakin tällaisena versiona kannattaisi. Se oli hienoa, täyteläistä, romanttista jousimusiikkia parhaimmillaan.

Glière syntyi Kioivassa, mutta uransa hän teki pääosin Neuvostoliitossa, jossa hän nautti kansantaiteilijan asemasta. *Keskipojanmaasta* loppuisivat sivut, jos tässä alkaisi käsitellä ukrainalaisuus-termin käyttöä, mutta sanottakoon, että asiat eivät ole mustavalkoisia.

Mitään epäselvää ei kuitenkaan ole ukrainalaisen säveltäjän Valentin Silvestrovin (1937-) kansallisuudessa. Venäjän hyökkäyksen alta Berliinin muuttaneelta säveltäjältä kuultiin konsertissa ylimääräisenä *Elegia*, jonka Söderblom kertoi soitettavan ”kaikkien diktatuurien uhrien muistoksi”. Aleksei Navalnyin konserttipäivänä tietoon tullut kuolema ei jäänyt huomiotta.

Kamariorkesterilla solistina Bach-pianisti

Maailmankuulu pianisti Angela Hewitt nähdään keskiviikkona 21.2. Keski-Pohjanmaan Kamariorkesterin solistina Ylivieskassa Akustiikassa.

Kanadalais-englantilainen pianisti tunnetaan Bach-tulkinnoistaan, ja konsertin ohjelmassa onkin viisi J.S.Bachin pianokonserttoa.

Konserttiin järjestetään kuljetus, joka lähtee Kokkolasta Mannerheiminaukiolta kello 17.30 ja ajaa Kannuksen kautta Ylivieskaan.

Hewitt vieraili Kamariorkesterin solistina ensimmäisen kerran Kokkolassa syksyllä 2022, ja yhteistyö poiki kaksi uutta konserttia. Perjantaina 23.2. Hewitt ja Kamariorkesteri esiintyvät Helsingissä Temppeliaukion kirkossa.

KULTTUURI

KONSERTTI